

2019/04/26

„Brexit“: ar žinote, kad?..

BREXIT

„Brexit“ vėl atidėtas, tačiau vienaip ar kitaip, greičiausiai - neišvengiamas. Jungtinėje Karalystėje dirbantiems lietuviams tai gali būti signalas pagalvoti apie galimybę grįžti ar bent jau pradėti domėtis savo socialinėmis garantijomis, pavyzdžiui, pensija, kai viskas pasikeis.

Ar žinote, kad...

...nepriklausomai nuo to, ar Jungtinė Karalystė Europos Sąjungą paliks su sutartimi ar be jos, gyventojai, grįžtantys į Lietuvą, galės pasinaudoti socialinėmis garantijomis, kurios priklauso ir nuo Jungtinėje Karalystėje įgyto stažo, t. y., darbo ir draudimo laikotarpių.

Tai reiškia, kad nekils rūpesčių Lietuvoje gauti ligos, motinystės, nedarbo išmokas, pensiją, kurių skyrimas priklauso nuo žmogaus įgyto stažo, nes Jungtinėje Karalystėje iki „Brexit“ įgyti darbo ir draudimo laikotarpiai bus įvertinami skiriant išmokas Lietuvoje net ir kietojo „Brexit“ atveju.

Kaip tai veikia?

Paprastas pavyzdys. Jeigu moteris dirbo Londone pastaruosius dvejus metus, grįžo į Lietuvą ir įsidarbino, o po penkių mėnesių susilaukė kūdikio, vaiko priežiūros išmoka būtų skiriama tik turint bent 12 mėnesių stažą per pastaruosius dvejus metus. Reiškia - Lietuvoje įgyto stažo neužtenka. Tačiau pridėjus darbo stažą, įgytą Jungtinėje Karalystėje, išmoka bus skiriama.

Tokia tvarka galioja šiuo metu dirbant visose Europos Sąjungos (ES), Europos ekonominės erdvės (EEE) šalyse ir Šveicarijoje, taip pat ir Jungtinėje Karalystėje. Jeigu bus pasiektas Londono ir Briuselio susitarimas, vadovaujantis ES sutarties nuostatomis, iki 2020 m. pabaigos bus nustatytas pereinamasis laikotarpis, kuriuo socialinės apsaugos srityje toliau bus taikomi ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai.

Kietojo „Brexit“ atveju nuo išstojimo iš ES dienos įsigalios Lietuvos teisės aktai, skirti apsaugoti Lietuvos gyventojų, dirbusių Jungtinėje Karalystėje, socialines garantijas. Šiuose teisės aktuose numatyta, kad iki „Brexit“ Jungtinėje Karalystėje įgytas stažas bus sumuojamas, nustatant, ar asmuo turi minimalų stažą tam

tikrai socialinio draudimo išmokai.

Ką svarbu žinoti?

Prieš išvykstant iš Jungtinės Karalystės rekomenduojama pasirūpinti pažymomis apie šioje šalyje įgytus skirtingų rūšių (ligos, nedarbo ir pan.) stažus. Jas išduoda „HM Revenue and Customs“.

Taip pat svarbu žinoti, kad išmokos Lietuvoje mokamos tik gyventojams, kurių paskutinis draudiminis laikotarpis buvo Lietuvoje – jie čia įsidarbino arba pradėjo individualią veiklą ir sumokėjo bent vieną socialinio draudimo įmoką.

Kai Lietuvos gyventojui ateis laikas gauti senatvės pensiją, jo stažas, įgytas Jungtinėje Karalystėje, taip pat bus vertinamas teisei į pensiją nustatyti. Minkštojo „Brexit“ atveju Londono ir Briuselio susitarime numatyta ir toliau taikyti ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentus.

Ar britai mokės pensiją Lietuvos gyventojams kietojo „Brexit“ atveju, priklausys nuo Jungtinės Karalystės įstatymų.

Savo ruožtu Lietuva nusprendė Jungtinės Karalystės piliečiams po „Brexit“ socialinio draudimo srityje taikyti tokias pats garantijas kaip iki šiol. O tai reiškia, kad Lietuva mokės dalį pensijos Jungtinės Karalystės gyventojams, dirbusiems ir mokėjusiems socialinio draudimo įmokas Lietuvoje.

Kokias socialines garantijas įgyja į Lietuvą sugrįžę emigrantai?

- **Pensiją**, kai sukaks Lietuvoje nustatytą senatvės pensijos amžių ir dirbdami ES bei EEE šalyse bei Šveicarijoje kartu sudėjus įgijo bent 15 metų stažą.
- **Ligos išmokas** susirgus, jeigu, dirbo ES, EEE šalyje ar Šveicarijoje, parvykę įsidarbino Lietuvoje ir įgijo bent 3 mėnesių bendrą stažą per pastaruosius 12 mėnesių arba 6 mėnesių stažą per pastaruosius 24 mėnesius.
- **Motinystės (nėštumo ir gimdymo), tėvystės, vaiko priežiūros išmokas**, jeigu prieš tai įsidarbino Lietuvoje ir tiek čia, tiek ES, EES šalyje ar Šveicarijoje, kurioje dirbo prieš tai, įgijo 12 mėnesių stažą per pastaruosius 24 mėnesius.
- **Nedarbo išmokas**, jeigu žmogus, grįžęs į Lietuvą, pradėjo dirbti ir vėliau kreipėsi į Užimtumo tarnybą bei Lietuvoje ir kitoje ES, EEE šalyje ar Šveicarijoje, kurioje dirbo, iš viso yra įgijęs bent 12 mėnesių stažą per pastaruosius 30 mėnesių.
- Beje, jeigu žmogus darbą prarado dar būdamas kitoje šalyje, ši šalis nedarbo išmoką gali eksportuoti į Lietuvą, ir ji bus mokama eksportuojančios šalies sprendimu nustatytą terminą. Svarbu žinoti, jog bedarbis turi būti registruotas Jungtinės Karalystės užimtumo tarnyboje bent 4 savaites iki išvykimo į Lietuvą ir gauti Jungtinėje Karalystėje nedarbo išmoką.

Prieš išvykdamas jis turi kreiptis dėl PD U2 dokumento išdavimo Jungtinėje Karalystėje, o Lietuvoje per 7 dienas įsiregistruoti Užimtumo tarnyboje pagal gyvenamąją vietą ir pateikti PD U2 dokumentą.

Nedarbo draudimo išmoka iš Jungtinės Karalystės gali būti eksportuojama tik iki „Brexit“, nes Jungtinei Karalystei išstojus, joje nustos galioti ES teisės aktai.

Visų socialinio draudimo išmokų dydis priklauso tik nuo Lietuvoje sumokėtų socialinio draudimo įmokų. Darbo užmokestis ir įmokos, mokėtos svečioje šalyje – nevertinamos.

Daugiau informacijos apie užsienyje dirbusių gyventojų socialines garantijas rasite čia: sodra.lt/lt/situacijos/informacija-gyventojams/viskas-apie-brexit